

Slavnostní vjezd Matyáše Habsburského do Budyšina roku 1611*

Mlada Holá

CEREMONIAL ARRIVAL OF MATTHIAS OF AUSTRIA IN BAUTZEN IN 1611

This paper, based on an analysis of a wide spectrum of extant sources, analyses the preparations for and the course of the Upper Lusatian stage of the oath-taking journey of Matthias of Austria in 1611. It follows the preparations on the part of the monarch's court and analyses information about the steps taken before the ruler's arrival by the Upper Lusatian Estates. It follows closely the stages of the welcoming ceremony and describes the course of the oaths sworn to the Czech king.

KEYWORDS:

1611; Bautzen; Upper Lusatia; Matthias of Austria; ceremonial arrival; symbolic communication

Hlavní příčinu, proč čeští panovníci přijížděli do Horní Lužice v předbělohorské době, představovaly holdy tamějších zemských stavů. Tzv. holdovací cesty se prosadily již ve vrcholném středověku za vlády Lucemburků. V pohusitském období trvala na příjezdu nového českého krále do jejich města především slezská Vratislav, díky čemuž ale panovníci většinou navštívili i Horní a Dolní Lužici.¹

Holdovací cesty souvisely s převzetím vlády nad jednotlivými vedlejšími zeměmi České koruny. Odehrávaly se proto zpravidla krátce po královské korunovaci v Praze. Zejména slavnostní vjezd do zemských center pak sloužil k prezentaci majestátu

* Tato studie vznikla díky podpoře grantu GAČR č. 17-01205S: *Královská Horní Lužice. Panovníká reprezentace — mechanismy vlády — symbolická komunikace 1319/29–1635*.

1 K problematice holdovacích cest do vedlejších zemí Koruny české v raném novověku z novější literatury především Christine van EICKELS, *Schlesien im böhmischen Ständestaat* (Neue Forschungen zur schlesischen Geschichte 2), Stuttgart 1992; Joachim BÄHLCKE, *Regionalismus und Staatsintegration im Widerstreit. Die Länder der Böhmisches Krone im ersten Jahrhundert der Habsburgerherrschaft (1526–1619)* (Schriften des Bundesinstituts für ostdeutsche Kultur und Geschichte 3), München 1994; TÝŽ (ed.), *Geschichte der Oberlausitz. Herrschaft, Gesellschaft und Kultur vom Mittelalter bis zum Ende des 20. Jahrhunderts*, Leipzig 2004; Luděk BŘEZINA, *In Stifel vnnnd Sporn im Schloß Lüben. Holdovací cesta Maxmiliána II. a Dolní Lužice*, in: Luděk Březina — Jana Konvičná — Jan Zdichynec (edd.), *Ve znamení zemí Koruny české. Sborník k šedesátým narozeninám prof. PhDr. Lenky Bobkové, CSc.*, Praha 2006, s. 129–141; Jana HUBKOVÁ, *Holdovací cesta Fridricha Falckého do Vratislavi*, in: Lenka Bobková — Jana Konvičná (edd.), *Rezidence a správní sídla v zemích České koruny ve 14.–17. století (Korunní země v dějinách českého státu III, Opera Facultatis philosophicae Universitatis Carolinae Pragensis IV)*, Praha 2007, s. 319–349; Anna ŚLIWOWSKA, *Uroczyste wjazdy monarsze do Wrocławia w latach 1527–1620*, Wrocław 2008; Mlada HOLÁ, *Holdovací cesty českých panovníků do Vratislavi v pozdním středověku a raném novověku (1437–1617)*, Praha 2012. K pobytům českých králů v Horní Lužici ve středověku viz stať prof. Bobkové v tomto čísle HOPu.

vládce i jeho moci. I v raném novověku přetrvávalo tradiční členění uvítacího ceremoniálu do několika fází — uvítání před městem, vlastní vjezd, slavnostní mše se zpěvem *Te deum laudamus* a ubytování příchozího vladaře. Symbolická komunikace ovlivňovala řadu aspektů ceremoniálu, např. uspořádání průvodu či průběh přijetí krále stavy.²

Příjezd vladaře pak poskytoval příležitost i pro reprezentaci měst, která již od středověku věnovala přípravám uvítání a průběhu pobytu značnou pozornost. Od sklonku 15. století se uvítacího ceremoniálu účastnili i vyšší stavové, kteří získali přední postavení. Nejvýznamnější pozice pak v této době náležela královskému reprezentantovi v zemi, tedy v Horní či Dolní Lužici fojtovi a ve Slezsku vrchnímu hejtmánovi. Před vlastním příjezdem vladaře bylo obvykle zjišťováno či ověřováno, jak probíhalo uvítání jeho předchůdce na českém trůnu, což přispívalo k zachování tradičního průběhu ceremoniálu.³

Matyáš Habsburský se vydal do obou Lužic a Slezska pouze s tříměsíčním odstupem od nastoupení na český královský trůn (23. května 1611). Vjezd tohoto českého krále do Budyšína roku 1611 se dosud v bádání podrobné pozornosti nedostalo.⁴ Je přitom mimořádný z hlediska bohatosti dochovaných pramenů. Díky nim je možné podrobně sledovat jak přípravy cesty ze strany královského dvora i zemských stavů, tak i vlastní průběh uvítání i událostí, k nimž došlo za následujícího setrvání Matyáše Habsburského v zemském centru Horní Lužice.

2 S ohledem na omezenou délku příspěvku zde není možné o problematice slavnostních vjezdů a symbolické komunikaci pojednat širěji, odkázat lze ale na početnou literaturu k tématu, viz alespoň s odkazy na další tituly ke vjezdům Harriet RUDOLPH, „Entrée [festliche, triumphale]“, in: Werner Paravicini — Jan Hirschbiegel — Jörg Wettlaufe (edd.), *Höfe und Residenzen im spätmittelalterlichen Reich. Bilder und Begriffe* (Residenzenforschung 15/II, Teilband 1), Ostfildern 2005, s. 53–55; Jan BRADEMANN, *Autonomie und Herrscherkult: Adventus und Huldigung in Halle (Saale) in Spätmittelalter und Früher Neuzeit*, Halle a. d. S. 2006; Harriet RUDOLPH, *Das Reich als Ereignis: Formen und Funktionen der Herrschaftsinzenierung bei Kaisereinzügen (1558–1618)*, Köln — Weimar — Wien 2011. K symbolické komunikaci v raném novověku pak viz zejména Barbara STOLLBERG-RILINGER, *Zeremoniell, Ritual, Symbol. Neue Forschungen zur symbolischen Kommunikation in Spätmittelalter und Früher Neuzeit*, Zeitschrift für historische Forschung (dále jen HF) 27, 2000, s. 389–405; TÁŽ, *Symbolische Kommunikation in der Vormoderne. Begriffe — Forschungsperspektiven — Thesen*, ZHF 31, 2004, s. 489–527; TÁŽ, *Rituale der Macht in Mittelalter und Früher Neuzeit. Die neue Kraft der Rituale*, red. Axel Michaels, Heidelberg 2007, s. 141–177; *Die Bildlichkeit symbolischer Akte (Symbolische Kommunikation und gesellschaftliche Wertesysteme)*, Barbara Stollberg-Rilinger — Thomas Weißbrich (edd.), Münster 2009; Barbara STOLLBERG-RILINGER — Tim NEU — Christina BRAUNER (edd.), *Alles nur symbolisch? Bilanz und Perspektiven der Erforschung symbolischer Kommunikation (= Symbolische Kommunikation in der Vormoderne)*, Köln — Weimar — Wien 2013.

3 Dokládá to ostatně i sledovaný příjezd krále Matyáše, viz níže.

4 Vedle zmínek v obecněji zaměřených pracích k dějinám Horní Lužice či Budyšína vzniklo na základě líčení jedné z žitavských kronik pouze stručné, anonymní shrnutí jeho pobytu: *Des Königs Matthias Ankunft in der Oberlausitz 1611 (aus einer alten handschriftlichen Zittausischen Chronik)*, Neues Lausitzisches Magazin 14, NF 1, 1836, s. 258–260.

Klíčové informace o průběhu holdovací cesty krále Matyáše přináší především detailní prozaické popisy, z nichž část vyšla tiskem. Ještě roku 1611 vydal relaci Jiří Závěta ze Závětic, který již předtím publikoval i zprávu o průběhu Matyášovy královské korunovace v Praze. Ve svém tisku *Odjezd z Hradu pražského...* se ovšem soustředil zejména na uvítání a pobyt českého vladaře ve Slezsku, kam panovník z Lužic pokračoval a zdržel se zde několik týdnů.⁵ Naopak na příjezd a setrvání krále Matyáše v Budyšině a Zhořelci se zaměřil rodák z Lubáně (německy Lauban, dnes Lubań) Abraham Hosmann (1561–1617), který v lednu 1612 v Praze dokončil německy psaný popis hornolužické etapy jeho holdovací cesty s názvem *Pompa Regii ingressus in superiorem Lusatiam*. Uvádí se přitom — stejně jako Závěta — za jejího přímého účastníka, navíc odkazuje i na zprávy a prameny poskytnuté dalšími osobami, jež Matyáše doprovázely.⁶ Letmo pak o cestě nového českého krále oběma Lužicemi referoval ve svém tisku i Slezan Jiří Reutter, jenž ale hlavní pozornost věnoval popisu přijetí českého vladaře ve Vratislavi.⁷ Vedle těchto podrobných líčení vydaných tiskem jsou dochovány i detailní relace, které zachycují vjezd do Budyšina a následující pobyt panovníka z pohledu hornolužických stavů.⁸ Právě ze srovnání „oficiálních“

- 5 Jiří ZÁVĚTA ZE ZÁVĚTIC, *Odjezd z Hradu pražského jeho milosti Matthyáse krále uherského a českého etc. toho jména druhého a příjezd skrz markrabství lužická do hlavního města Vratislavě knížetství slezských s poznamenáním věcí některých na též cestě vykonaných sumovně sepsaný*, Praha [1611] (Knihovna Národního Muzea, Praha, sign. 31 C 5). K autorovi srov. Josef HEJNIC — Jan MARTÍNEK, *Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě od konce 15. do začátku 17. století V*, Praha 1982, s. 566; Petra VEČEŘOVÁ, *Jiří Závěta ze Závětic (1575–1637?)*, in: Olga Fejtová — Václav Ledvinka — Jiří Pešek (edd.), *Pražské měšťské elity středověku a raného novověku — jejich proměny, zázemí a kulturní profil* (Documenta Pragensia XXII), Praha 2004, s. 131–158, k jeho literární činnosti s. 153–158.
- 6 Abraham HOSMANN, *Pompa Regii ingressus in superiorem Lusatiam. Das ist eigentliche Beschreibung des königlichen Einzuges des [...] Herrn Matthiae des Andern zu Hungarn, Böhaymb [...] Könige [...] in das löbliche uhralte Marggraffthumb Oberlaußnitz als erstlichen in [...] Budiessin, Görlitz und [...] Breßlaw [...]*, Leipzig 1612 (UB Wrocław, sign. 416370; digitalizovaná kopie je dostupná na adrese: <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:gbv:3:1-40697>), na s. 53 uvádí nedochovaný list Václava z Lobkovic († 1616) informující o průběhu Matyášovy holdovací cesty. Hosmannovo líčení převzal — pouze s malými stylistickými zásahy — Jeronym Oertel (Ortelius), rodák z Augšpurku, o dvě generace starší než výše uvedení autoři. Svá se vši pravděpodobností původně průběžně vydávaná díla shromáždil a vydal souhrnně jako přílohu čtvrtého svazku Uherské kroniky (Hieronymus ORTELIUS, *Appendix partis quartae Chronologiae Ungaricae das ist Warhafftige ausführliche historische Beschreibung...*, Nürnberg 1613). K Hosmannovi stručně s přehledem jeho díla John FLOOD, *Poets Laureate in the Holy Roman Empire: A Bio-bibliographical Handbook II*, Berlin — New York 2006, s. 917–920.
- 7 Georg REUTTER, *Klare und eigentliche Beschreibung des durchlauchtigsten [...] Herrn, Matthiä des Andern, zu Hungern und Böheimb [...] ansehnlichen Königlichen Einzuges zu Breßlaw, Breslau [1611]* (ÖNB, sign. 63 D 26). Digitalizovaná kopie je dostupná např. na adrese: <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:gbv:3:1-21520>. Souhrnně k holdovacím cestám do Slezska M. HOLÁ, *Holdovací cesty*.
- 8 Líčení vjezdu (nejen) krále Matyáše bylo v raném novověku opakovaně opisováno; Archivverbund Bautzen, Staatsfilialarchiv (dále jako StFilA Bautzen), Landstände der sächsi-

a stavovských popisů pak vyplývají některá zajímavá zjištění. Informace o průběhu Matyášova pobytu dále poskytuje dochovaná korespondence, zejména podrobný list saského dvořana Ernsta Abrahama von Dehn-Rothfelser, jenž je datován 5. září 1611 v Drážďanech,⁹ či stručný popis v deníku Václava Bartoloměje Megerleho¹⁰ a raněnovověké budyšínské kroniky.¹¹

Matyáš Habsburský se roku 1611 vypravil na holdovací cestu podruhé, poprvé ovšem jako hlavní aktér. Doprovázel totiž ve věku 20 let do vedlejších zemí České koruny svého staršího bratra Rudolfa II. (1577). Jeho abdikaci a Matyášovu usednutí na královský trůn na konci května roku 1611 předcházela složitá politická jednání. V Praze tak po několik týdnů pobývala rovněž delegace hornolužických stavů. V předvečer bratrovy korunovace pak císař zprostil stavy vedlejších zemí věrnostní přísahy, kterou mu vykonaly.¹²

Teprve na konci července roku 1611, tedy dva měsíce po Matyášově korunovaci, se začala reálně rýsovat možnost, že nový český panovník bude moci vyrazit na holdo-

schen Oberlausitz — Landesherrliche Huldigungen unter königlich böhmischer Regierung (dále LS), sign. 3, fol. 21^r–29^r; tamtéž, Standesherrschaft Muskau, sign. 682, fol. 15^r–25^r; Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu (dále BUWr.), Oddział rękopisów, sign. Akc. 1948/43, fol. 4^r–6^r; Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Stany krajowe Górnych Łużyc, č. mikrofilmu 195898 (sign. II 2 C I), fol. 1^r–4^r.

- 9 Dochován je jeho opis v Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien (Österreichisches Staatsarchiv, dále jen HHStA Wien), Handschriften, sign. W 57/2, oddíl G, fol. 589^v–595^v. Za pomoc s dohledáním listu děkuji doc. Ivaně Ebelové. K autorovi viz alespoň Ernst Heinrich KNESCHKE (ed.), *Neues Allgemeines Deutsches Adelslexikon 2*, Leipzig 1860/61, s. 442n. Pouze stručně zmínili hornolužickou etapu Matyášovy holdovací cesty ve své korespondenci Václav Budovec z Budova (*Václava Budovce z Budova korespondence z let 1579–1619*, ed. Julius GLÜCKLICH, Praha 1908, č. 58, s. 107) či papežský nuncius de Marra — Národní archiv (dále NA), Sběrka přepisů z vatikánských a italských archivů, Řím — nunciatury, Marra, inv. č. 638, sign. IV 2 a IV 4, karton č. 116.
- 10 Zápisy z jara a léta 1611 vydal s označením *Auszug aus Bartlme Megerle beheimischer Raiss Josef Hammer-Purgstall; TÝŽ, Über die Verhandlungen mit Herrn von Rosenberg während des Einfalls des Passau'schen Kriegsvolkes in Böhmen i. J. 1611*, Abhandlungen der königlichen böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften 3, Prag 1845, s. 813–820. Stručně průběh setrvání v Budyšíně zachytil též Frantz Christoph KHEVENHILLER, *Annalium Ferdinando-um siebender und achter Theil...*, Leipzig 1723, sl. 363n. (digitalizovaná kopie dostupná na urn:nbn:de:bvb:384-uba000181-0).
- 11 Archivverbund Bautzen, Stadtarchiv (dále jako StA Bautzen), Handschriftensammlung, sign. U III 179/1, zejm. fol. 677^v–678^v. K budyšínským raněnovověkým kronikám viz četné studie Tina Frödeho — alespoň Tino FRÖDE, *Bibliographie der Stadtchroniken der Sechsstädte 5: Bautzen*, Bibliotheksjournal der ChristianWeise-Bibliothek Zittau 16, 2001, s. 27–48; TÝŽ, *Die Bautzener Stadtchroniken: Betrachtungen der Beziehungen zu Böhmen*, in: Lenka Bobková — Jan Zdichynec (edd.), *Geschichte — Erinnerung — Selbstidentifikation. Die schriftliche Kultur in den Ländern der Böhmisches Krone im 14.–18. Jahrhundert (Die Kronländer in der Geschichte des böhmischen Staates V)*, Praha 2011, s. 344–352.
- 12 Dosud nejpodrobněji k důsledkům pro Horní Lužici Hermann KNOTHE, *Die Bemühungen der Oberlausitz um einen Majestätsbrief, 1609–1611*, NLM 56, 1880, s. 96–117, zde zvláště s. 113–116.

vací cestu do vedlejších zemí České koruny. Královská kancelář tehdy vydala reskript pro stávajícího hornolužického fojta — zmíněného úředníka, jehož král pověřoval správou této země. Jako datum zamýšleného příjezdu Matyáše Habsburského do Budyšína byl uveden 25. srpen. Záměrem tedy bylo se vši pravděpodobností propojit návštěvu českého panovníka s jedním ze tří pravidelných zasedání zemského sněmu v Horní Lužici.¹³

Tamějšího fojta Abrahama II. z Donína¹⁴ v uvedeném reskriptu král pověřil svoláním hornolužických stavů do Budyšína — kvůli vykonání holdů i zasedání zemského sněmu. V souladu s tímto pokynem tento úředník o tři dny později stavy obeslal.¹⁵ Do Budyšína poté část z nich přijela již v předstihu a od 3. srpna projednávala jak okolnosti přijetí krále, tak i otázku, co má být řešeno na nadcházejícím zemském sněmu. Přípravou uvítání Matyáše Habsburského byl pověřen jakýsi užší výbor, jenž mimo jiné přikázal vyhledat v zemském archivu a registratuře zprávy o přijetí předchozích panovníků. Opis průběhu uvítání Rudolfa II. roku 1577 pak byl poslán i výše uvedenému zemskému fojtovi. Se vši pravděpodobností se jedná o líčení dochované ve dvou exemplářích — jeden je uložen v budyšínském archivu, druhý v univerzitní knihovně ve Vratislavi. Vedle tohoto popisu bylo ovšem 5. srpna posláno přímo králi do Prahy další líčení vjezdu jeho bratra roku 1577 do Budyšína. Od již uvedených se liší především tím, že neobsahuje jmenný seznam nejvýznamnějších hornolužických šlechticů, kteří se účastnili přijetí Rudolfa II. V dochovaných popisech uvítání českého krále roku 1577 je přitom jasný zájem stavů o podtrhnutí jejich vlivu — obratně byla zdůrazněna jejich pozice při některých fázích vjezdu.¹⁶

Do Budyšína pak v návaznosti na zasláný popis přijetí Rudolfa II. došel pokyn, aby stejně proběhlo uvítání krále Matyáše. Hornolužičtí stavové se mimo jiné usnesli, že dodrženo bude tradiční přijetí zeměpána na zemské hranici. Kvůli nákaze, která mezitím v Budyšíně propukla, se následně radili s hornolužickým fojtem Abrahamem z Donína, zda by nebylo lepší, aby vladaři svůj hold složili buď prostřednictvím zástupců či někde jinde. Nicméně přes hornolužického hejtmana Kašpara z Metzradtu jim bylo důrazně doporučeno, aby věrnostní přísahu vykonali „*persönlich in loco*“.¹⁷

13 Jeden ze tří termínů byl právě na sv. Bartoloměje (24. srpna); souhrnně viz Norbert KER-SKEN, *Die Oberlausitz von der Gründung des Sechsstädtebundes bis zum Übergang an das Kurfürstentum Sachsen (1346–1635)*, in: J. Bahlcke (ed.), *Geschichte der Oberlausitz*, s. 99–142, s. 104.

14 Abraham II. pocházel z pruské větve rodu Donínů. Získal rozsáhlé majetky ve Slezsku (mj. panství Wartenberg / Syców). Úřad zemského fojta v Horní Lužici zastával od roku 1596. V roce 1612 byl ve funkci vystřídán svým synem Karlem Hannibalem. Abraham pak zesnul 1. května 1613 ve Vratislavi. Základní životní údaje viz Siegmara zu DOHNA, *Die Donin's. Aufzeichnungen über die erloschenen Linien der Familie Dohna*, Berlin 1876, s. 168–172.

15 StFilA Bautzen, LS 3, fol. 37^v–38^r. Původní itinerář pak počítal s tím, že již 30. srpna bude zahájen sněm Dolní Lužice v Žarech, tamtéž, fol. 39^r. Dochováno je pak potvrzení účasti na hornolužickém zemském sněmu, které do Prahy poslali zhořelečtí radní (20. srpna potvrdili účast tří zástupců na jeho zasedání); Národní archiv, Archiv České koruny, sign. 2303.

16 Srov. popisy citované v pozn. 8.

17 StFilA Bautzen, LS 3, fol. 43^v. Jednalo se o člena starého šlechtického rodu. Mezi jeho předky najdeme kupř. hornolužického hejtmana Hanuše z Metzradtu. Kašpar pak tento

Mezitím však došlo ke značnému zdržení králova odjezdu z Prahy. Matyáš Habsburský 24. srpna 1611 oznámil hornolužickému fojtovi Abrahamovi z Donína, že proti původnímu plánu vyrazí z hlavního města Českého království vzhledem k probíhajícímu složitým jednáním teprve za tři dni. Hornolužické stavy shromážděné v Budyšíně se proto rozešly s tím, že zpět se mají vrátit 30. srpna.¹⁸ Nakonec následoval ještě další posun královny cesty, takže bylo stavům oznámeno, že se mají do Budyšína dostavit 1. září, ale ani v tomto případě nedošlo k dodržení stanoveného časového údaje.¹⁹

Teprve 28. srpna totiž Matyáš Habsburský vyrazil z Prahy, přičemž se pak ještě dva dny zdržel v Brandýse nad Labem.²⁰ Podle zvyklostí s ním cestoval početným doprovodem, jehož složení přibližuje dochovaný seznam účastníků. Tento soupis byl snad poslán do Budyšína v souvislosti s přípravou ubytování hostů a ustájení jejich koní. Přehled je zajímavý i tím, že neuvádí pouze souhrnné počty, ale je velice detailní. Po králi Matyášovi, jehož provázelo 50 jezdců, byly uvedeny nejvýznamnější osoby, které spolu s ním z Prahy na holdovací cestu do vedlejších zemí České koruny vyrazily — nejvyšší komorník a místohofmistr Leonard Helfried z Meggau, nejvyšší dvorský maršálek Wolf Zikmund z Losensteinu, papežský nuncius Placido de Marra, vídeňský biskup Melchior Khlesl, Jan Eusebius Khuen a komorník moravského markrabství Ladislav IV. z Lobkovic. Následují jména dalších 43 šlechticů. Nejpočetněji byli mezi nimi zastoupeni čeští páni, z nichž největší jízdní doprovod měli Kryštof z Redernu (42 jezdců) a český dvorský kancléř Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkovic (40 jezdců).

Po nich je podán již méně podrobný přehled kancelářských úředníků. Z české dvorské kanceláře se například sledované cesty účastnilo 13 osob, z nichž sedm náleželo do německé expedice, pro kterou byly vyhrazeny čtyři kočáry a ještě čtyři vozy pro registraturu. Po nich byla uvedena jména či funkce dalších 73 dvořanů (např. královský lékař, apatykář, dva dvorští kazatelé a tři kaplané, kuchmistr, someliér). U části ovšem písař výslovně neuvedl, zda jeli na koni či si nepoznamenal přesný počet osob (mj. u edlknabů). Minimálně se mělo podle soupisu jednat celkem o 973 jezdců. Vedle toho mohli další účastníci jet i na povozech, jež byly ve zmíněném přehledu uvedeny jen výjimečně.²¹ Jeden z dobových tisků uvádí, že v průvodu jich mělo být 150,²² podle svědectví Ernsta Abrahama von Dehn-Rothfelsler dokonce 212.²³

post zastával od roku 1596. Základní přehled dějin rodu viz Hermann KNOTHE, *Die von Metzradt in der Oberlausitz*, NLM 48, 1871, s. 161–170.

18 StFilA Bautzen, LS 3, fol. 45^r.

19 Tamtéž, fol. 46^r.

20 Itinerář zachycuje např. J. HAMMER-PURGSTALL, *Über die Verhandlungen*, s. 819.

21 StFilA Bautzen, LS 3, fol. 31^r–33^r. Závěta zmiňuje, že krále Matyáše provázelo 800 jezdců a 127 tažných koní; J. ZÁVĚTA ZE ZÁVĚTIC, *Odjezd z Hradu pražského složka A IVv*. Při následujícím vjezdu do Vratislaví mělo podle jednoho z pramenů doprovod krále tvořit 944 jezdeckých a 266 tažných koní; M. HOLÁ, *Holdovací cesty*, s. 128.

22 *Theodori Meurers relationis historiae contunatio...*, s. l. 1611, s. 94.

23 HHStA Wien, Handschriften, sign. W 57/2, oddíl G, fol. 591^r. Deník Václava Bartoloměje Megerleho uvádí jen 120 vozů; J. HAMMER-PURGSTALL, *Über die Verhandlungen*, s. 819.

	počet jezdců doprovodu
Matyáš Habsburský	50
Leonard Helfried z Meggau, nejvyšší komorník a místohofmistr	24
Wolf Zikmund z Losensteinu, nejvyšší dvorský maršálek	30
Placido de Marra, papežský nuncius	13
Melchior Khlesl, vídeňský biskup	10
Jan Eusebius Khuen	6
Ladislav IV. z Lobkovic, komorník moravského markrabství	28
14 komoří	126
11 rakouských šlechticů	102
3 moravští šlechtici	60
14 českých pánů	174
13 úředníků české dvorské kanceláře	
7 úředníků rakouské dvorské kanceláře	
8 úředníků dvorské komory, dvorské válečné kanceláře a uherské kanceláře	
73 dalších dvořanů	
200 členů královské gardy	
350	623

Členové králova doprovodu v roce 1611.

Na počátku září 1611, kdy už bylo jasné, že ani aktualizované datum panovníkova příjezdu do Horní Lužice neplatí, se snažil získat bližší informace o itineráři krále Matyáše hornolužický hejtman. Stávající představitel úřadu, Kašpar z Metzradtu, měl současně zastoupit při vítání krále zemského fojta Abrahama z Donína, kterého trápila dna.²⁴ Posel vyslaný hornolužickým hejtmanem dorazil 2. září na zámek do Rumburka, kde Matyáš Habsburský využíval pohostinnosti Radslava Kinského. Byl ujištěn, že český panovník spolu s početným doprovodem překročí příštího dne česko-hornolužickou zemskou hranici.²⁵

V ranních hodinách proto vyrazil z Budyšína uvítací oddíl, jež tvořilo 80 jezdců. V jejich čele jel zmíněný hornolužický hejtman Kašpar z Metzradtu. Krále Matyáše očekávali ve vesnici Taubenheim. Popis, jenž pochází z prostředí hornolužických stavů, výběr tohoto místa vysvětluje tím, že se uvítací poselstvo chtělo úmyslně vyhnout Sprembergu (dnes Neusalza-Spremberg), který se od poloviny 16. století nacházel v držení saských kurfiřtů. Nicméně král z Rumburku pokračoval dále na sever právě přes tuto vesnici, kde překročil říčku Sprévu. Když tedy konečně uvítací oddíl zjistil, že český panovník přes jimi zvolené místo nepojede, tak hornolužický hejtman spolu s jezdci urychleně vyrazili zpět k Budyšínu. Ve vsi Grosspostwitz pak okolo jedenácté hodiny konečně vladaře a jeho doprovod dostihli. Přijetí vybočovalo

24 HHStA Wien, Handschriften, sign. W 57/2, oddíl G, fol. 592^v.

25 StFilA Bautzen, LS 3, fol. 45^r. Panovník se úmyslně vyhnul Žitavě, kde mělo trvat nebezpečí morové nákazy.

z dosavadních tradic nejen místem setkání, které bylo vzdáleno přibližně 10 kilometrů od zemských hranic, ale i vlastním průběhem. Hornolužický oddíl totiž krále zastihl, právě když se občerstvoval v zahradě místní krčmy. Hejtman Kašpar z Metzradtu pak musel vedle obvyklého uvítání vladaře rovněž vysvětlit své zdržení.²⁶ Tato odchylka v průběhu uvítání je zřejmě vysvětlením toho, proč tiskem vydané popisy vůbec zprávu o tomto prvním setkání krále s reprezentanty Horní Lužice neobsahují.

Vedle uvítání a omluv hejtman Kašpar z Metzradtu využil setkání s panovníkem i k tomu, aby si ujasnil, na kdy je plánován vjezd do Budyšína. Když obdržel informaci, že již po druhé hodině, okamžitě vyrazil zpět, aby zaujal místo v průvodu hornolužických stavů.

Před slavnostním uvítáním se nově seřadil i králův doprovod. Na špici stanuli trabanti a mušketyři oblečení v červeno-bílé livreji. Za nimi jeli jezdci jednotlivých dvořanů a královi služebníci. Místo před králem zaujali nejvyšší dvorský maršálek Wolf Zikmund z Losensteinu, který podle zvyklostí měl v pravé ruce tasený meč a stříbrný pozlacený palcát položený přes sedlo. Hrabě Jiří Friedrich Hohenlohe pak vedl za uzdu králova koně jablečněšedé barvy opatřeného zdobným uherským pozlaceným postrojem a chocholem z peří. Matyáš si oblékl zlatem vyšívaný dlouhý zelený oděv uherského střihu a přes něj žlutý přiléhavý kabátec (tzv. doloman). Na pásku měl připnutou šavli a dýku. Na hlavě nesl klobouk s peřím.²⁷ Za králem následoval nejvyšší komoří Ladislav Popel z Lobkovic a vídeňský biskup Khlesl, za něž se zařadili edlknabové.²⁸

Přibližně pět kilometrů před budyšínskými hradbami u vsi Belschwitz (dnes Eben-dörfel / Bělšecy) proběhlo oficiální setkání s hornolužickými stavy. Jejich početné oddíly bylo nutné seřadit s přihlédnutím k postavení v rámci země. Sledovaná holdovací cesta je výjimečná tím, že na rozdíl od předchozích pro ni máme konkrétní informace o průběhu příprav řazení. Zemské stavy tímto pověřili rytmistra, jímž jmenovali Melchiora z Gersdorfu. K ruce měl ještě Hanuše Wolfa ze Schönbergu a Kryštofa z Nostic. Současně uvedení tři šlechtici posléze stanuli na špici stavovských oddílů, aby řídili směr i tempo jejich pohybu. Za ně se zařadily čtyři praporec jezdců vypravených šlechtou, tři praporec „knechtů“ a deset trumpetistů. Za nimi již zaujalo svá místa 15 jezdců dopředu vybraných ze zemské šlechty jako oficiální delegace. V první trojici uprostřed jel zemský hejtman Kryštof z Metzradtu coby zástupce fojta, po jeho pravé straně Weighart z Promnic, nalevo Karel z Donína. V další řadě zaujali místo Kryštof ze Schellendorfu a na Königsbrücku (zastupoval svého strýce), zhořelecký hejtman Jiří z Nostic spolu s Hanušem Fabiánem z Ponickau, budyšínským zemským starším. Za nimi následovali Wolf z Bolbritz, Hanuš z Warnsdorfu a zhořelecký zemský starší Fabián ze Schönaichu. Po zbývajících dvou řadách stavovské reprezentace jeli opět ve trojicích v jednom praporci ostatní šlechtici, za něž se zařadili budyšínská a zhořelečtí

²⁶ StFilA Bautzen, LS 3, fol. 42^r, 46^v. HHStA Wien, Handschriften, sign. W 57/2, oddíl G, fol. 589^v-590^r, udává, že setkání s uvítacím oddílem mělo proběhnout až v jednu hodinu.

²⁷ HHStA Wien, Handschriften, sign. W 57/2, oddíl G, fol. 592^r (upřesňuje, že před setkáním se stavy měl Matyáš na hlavě černou uherskou čapku).

²⁸ Josef HAMMER-PURGSTALL, *Über die Verhandlungen*, s. 819.

měšťané následovaní dalšími oddíly. Uvítací průvod stavů měl čítat přes 400 jezdců. Za nimi následovalo v trojstupu 800 pěších, jejichž výstroj zajistili budyšínsí radní. Tito ozbrojenci se po přehlídce vrátili do Budyšína, aby vytvořili špalíry podle ulic, jimiž se pak Matyáš II. ve městě ubíral.²⁹

Když průvod hornolužických stavů přešel před králem, tak uvedených 15 členů deputace sesedlo z koní. Zemský hejtman Kašpar z Metzradtu pronesl uvítací proslov, na nějž podle zvyklosti jménem českého krále odpověděl nejvyšší český kancléř Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkovic. Poté nejdůležitější členové uvítacího oddílu podali králi ruku a pak nasedli na koně, přičemž se zařadili před panovníka, resp. před zmíněného dvorského maršálka a české a rakouské šlechtice z jeho doprovodu. Ostatní hornolužičtí jezdci zaujali místo na špici nově formovaného početného průvodu před královskou gardou a ukazovali tak symbolicky cestu k Budyšínu.³⁰

Blíže hradbám očekávali nového českého vladaře reprezentanti města Budyšína, a to spolu s oddíly zhořeleckých konšelů. Budyšínsí konšelé věnovali přípravám uvítání patřičnou pozornost, ať už šlo o jejich vlastní odění, zajištění koní či vlastní nácvik rozmístění městských ozbrojenců, který se vzhledem k posunu příjezdu krále konal nakonec třikrát.³¹ Za budyšínské radní přivítal krále tamější syndik, místo panovníka opět odpověděl opakovaně zmiňovaný nejvyšší český kancléř. Stávající budyšínský purkmistr Johann Röhrscheidter pak vladaři předal v červeném sametovém sáčku klíče od městských bran, jež mu byly záhy navraceny.³² Následoval vlastní vjezd do Budyšína, a to jižní městskou branou (Lauenthor), provázený jako obvykle zvoněním, bubnováním i dalším hudebním doprovodem a dělovými salvami. Král s doprovodem pokračoval ulicemi lemovanými ozbrojenci a přihlížejícími ke chrámu sv. Petra. Zde sesedl a byl přijat budyšínským děkanem Augustem Widerinem z Ottersbachu, jehož provázeli katoličtí duchovní oblečení v ornátech, kteří nesli stříbrné kříže a monstrance. Král poklekl na sametový polštář přichystaný na „tureckém“ koberci a políbil kříž.³³ Na děkanův latinský proslov jménem panovníka podle zvyklostí odpověděl opět český dvorský kancléř Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkovic ve stejném jazyce. Za zvuku zvonů vstoupil král do chrámu sv. Petra, kde usedl na připravené faldistorium ve svátečně vyzdobeném chóru.³⁴ Vzhledem k omezeným prostorovým možnostem se bohoslužby účastnili pouze nejvýznamnější členové jeho doprovodu a část hornolužických stavů — fojt a 15 šlechticů, kteří sesedli z koní při jeho příjezdu. Poté zaznělo *Te Deum laudamus* provázené hrou na varhany i produkcí bube-

29 Tamtéž, fol. 49^v–51^r. Viz též tamtéž, Oberamt 2, fol. 11^{r-v}.

30 StFilA Bautzen, LS 3, fol. 52^r–54^r; StFilA Bautzen, Standesherrschaft Muskau, sign. 682, fol. 15^v–17^r.

31 StA Bautzen, sign. U III 179/1, fol. 677^v.

32 J. ZÁVĚTA ZE ZÁVĚTIC, *Odjezd z Hradu pražského*, složka D II^{r-v}.

33 Výslovně A. HOSMANN, *Pompa*, s. 12n.; BU Wr., Oddział rękopisów, sign. Akc. 1948/43, fol. 9^r; StFilA Bautzen, Standesherrschaft Muskau, sign. 682, fol. 17^v. Viz též J. ZÁVĚTA ZE ZÁVĚTIC, *Odjezd z Hradu*, složka A II^v; HHStA Wien, Handschriften, sign. W 57/2, oddíl G, fol. 592^r.

34 V jedné z kronik jsou zmiňovány jeho nespécifikované opravy v srpnu 1611 — StA Bautzen, sign. U III 179/1, fol. 677^v.

níků a trumpetistů.³⁵ Podle Ernsta Abrahama von Dehn-Rothfelfer trvaly ceremonie v kostele přibližně tři čtvrtě hodiny.³⁶

Po slavnostní mši již následovalo ubytování krále. Jeho odchod z kostela oznamovaly salvy. Matyáš Habsburský pak znovu usedl na koně, přičemž před ním šel nejvyšší dvorský maršálek Wolf Zikmund z Losensteinu s taseným mečem. Dvořané i hornolužičtí stavové krále doprovodili v průvodu na budyšínský zámek (resp. královský hrad) Ortenburg.³⁷

Cestu, jíž se král z uvedeného kostela na Ortenburg ubíral, opět lemovali městští ozbrojenci. Na hradním nádvoří vladaře očekával zemský hornolužický fojt Abraham z Donína, a to kvůli zmíněným zdravotním problémům vsedě. I on pronesl uvítací řeč, v níž zdůraznil, že podle zvyklostí může královský hrad předat pouze českému korunovanému králi. Panovníkovi současně odevzdal klíče od Ortenburgu. Král mu podal ruku a poté se odebral do vyhrazených prostor, přičemž dvořané a nejvýznamnější zástupci stavů jej doprovodili do tzv. předsálí. Slavnostní den pak zakončila střelba z děl.³⁸ Můžeme odhadnout, že od setkání královského průvodu s oddíly hornolužických stavů před Budyšínem uběhly přibližně tři hodiny.³⁹

Druhého dne po příjezdu do Budyšina — v neděli 4. září⁴⁰ — se král Matyáš spolu s dvořany zúčastnil v hradní kapli ranní mše, již sloužil papežský nuncius.⁴¹ Poté panovník zahájil jednání se zemskými stavy Horní Lužice. Nejdůležitějším bo-

35 BU Wr., Oddział rękopisów, sign. Akc. 1948/43, fol. 2^v. K problematice církevních festivit při vjezdech do Budyšina a Vratislavi viz příspěvek Jana Zdichynce v tomto čísle časopisu.

36 HHStA Wien, Handschriften, sign. W 57/2, oddíl G, fol. 592^r.

37 Komplex, jehož počátky spadají do raného středověku, přešel spolu s celým Budyšínskem do rukou českých králů za Jana Lucemburského. Při svých pobytech jej čeští panovníci využívali k ubytování. Sídlił zde rovněž zemský fojt. Po ničivých požárech Budyšina, k nimž došlo v letech 1401 a 1441, proběhla za Matyáše Korvína na počátku osmdesátých let 15. století výrazná přestavba hradu. Ke středověkým pobytům českých králů v Horní Lužici viz příspěvek Lenky Bobkové zde s odkazy na další literaturu. K hradu Ortenburg viz též Lars-Arne DANNENBERG, *War Bautzen eine Residenz? Überlegungen zu Ursprung und Genese einer Residenzstadt*, in: L. Bobková — J. Konvičná (edd.), *Rezidence a správní sídla*, s. 367–402.

38 StFila Bautzen, LS 3, fol. 58^{r-v}. A. Hosmann sice o židli nemluví, ale upřesňuje místo, kde fojt čekal — „an der Stiegen, wie man zur Verhörstuben und Cantzlei geht“; A. HOSMANN, *Pompa*, s. 13n. (dle tisku i opis BU Wr., Oddział rękopisów, sign. Akc. 1948/43, fol. 9^v a StFila Bautzen, Standesherrschaft Muskau, sign. 682, fol. 18^v).

39 Můžeme vycházet z popisů pro Vratislav, kde ovšem byla účast stavů vyšší, takže ceremoniál mohl trvat déle — na čtyři hodiny odhaduje jeho délku např. Georg REUTTER, *Klare und eigentliche Beschreibung*. Souhrnně M. HOLÁ, *Holdovací cesty*.

40 Dochován je tisk, jenž obsahuje i kázání, které měl toho dne v Budyšíně pronést v přítomnosti krále, jeho radů a úředníků, jakož i hornolužických stavů M. Fridrich FISCHER, *Homagium Budisinense. Zwo Huldigungspredigten [...] in der königlichen Hauptstadt Budissin öffentlich gehalten...*, Leipzig 1612 (podle předmluvy se mělo jednat o dvě kázání, nicméně datace prvního z nich dále v textu uvádí datum 2. září, tj. před příjezdem Matyáše do Budyšina). Viz též Jan Zdichyнец v tomto čísle časopisu HOP.

41 HHStA Wien, Handschriften, sign. W 57/2, oddíl G, fol. 592^v–593^r.

dem vedle berně byla pro ně otázka panovnické konfirmace náboženské svobody. Jako datum pro vykonání holdu bylo stanoveno pondělí 5. září. Zmocnění stavů se toho dne brzy ráno dostavili na hrad a byl jim předložen koncept dekretu zajišťujícího práva na náboženskou svobodu. Nevyhovovala jim však forma, přáli si získat privilegium. Nicméně se museli spokojit s příslibem, že jim bude vydáno,⁴² jde tedy o známou *Religionsassurance*, ujištění o svobodě náboženství pro lužické stavy.

Král Matyáš se mezitím s nejvýznamnějšími dvořany a hosty odebral do budyšínského chrámu sv. Petra na ranní bohoslužbu. Podle starobylého zvyku před ním opět kráčel s taseným mečem dvorský maršálek.⁴³ Svatostánek byl svátečně vyzdoben. Po návratu na zámek panovník usedl na trůn v tamějším velkém sálu, který byl slavnostně vyzdoben červeným sametem a bílým atlasem, jež byly doplněny zlatými prvky. Hornolužické stavy jménem vladaře uvítal nejvyšší český kancléř Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkovic. Vyzval je k holdování a zavázal se, že budou dodrženy podmínky reversu, který byl hornolužickým zmocněncům vydán v Praze. Za stavy promluvil hornolužický hejtman Kašpar z Metzradtu. I on se vrátil k jednání provázejícímu nástup Matyáše Habsburského na český trůn. Zdůraznil přitom, že císař Rudolf II. zprostil stavy jemu vykonané přísahy a přikázal jim složit nový věrnostní slib jeho mladšímu bratrovi. Současně využil příležitost, aby přednesl a předal králi Matyášovi rovněž stavovská gravamina a požádal jej, aby potvrdil zemská práva a svobody. Po krátké poradě opět odpověděl český kancléř.⁴⁴

Jako první poté před Matyáše Habsburského předstoupili hornolužičtí šlechtici, kteří svou přísahu vykonali ve stoje se vztyčenými prsty, přičemž jim text předčítal sekretář německé expedice české dvorské kanceláře Jan Platejs z Platenštejna. Následně před králem na připraveném klekátku poklekl budyšínský děkan (jehož provázeli další duchovní) a proslovl latinský věrnostní slib. Jako další holdovali vkleče a německy budyšínské radní, jak za radu, tak za městskou obec. Nakonec pak vyslanci dalších členů svazu Šestiměstí, přičemž Žitava kvůli zmíněnému morovému nebezpečí k zastoupení zmocnila dva budyšínské měšťany. Podle Jiřího Závěty ze Závětic i Abrahama Hosmanna stavové přísahu stvrdili rukou dáním králi.⁴⁵

Poté již bylo zahájeno zasedání hornolužického zemského sněmu.⁴⁶ Po předání propozic se Matyáš odebral do svých komnat, kam k sobě povolal i hornolužického hejtmana, aby mu prý poděkoval za prokazané služby. Na hradě se pak konala slavnostní hostina, při níž hráli královští muzikanti. Král se prý však zdržel pouze krátce.⁴⁷

42 Ještě téhož dne je potvrzení skutečně obdrželi; *Verzeichniss Oberlausizischer Urkunden II*, Görlitz 1824, s. 273; viz též zápis v registrech NA, Registra, sign. 168 (registra majestátů 1576–1613 /1616/, fol. 486^{r-v}).

43 J. ZÁVĚTA ZE ZÁVĚTIC, *Odjezd z Hradu*, složka A III^r.

44 HHStA Wien, Handschriften, sign. W 57/2, oddíl G, fol. 595^r.

45 J. ZÁVĚTA ZE ZÁVĚTIC, *Odjezd z Hradu*, složka A III^v–A IV^r; A. HOSMANN, *Pompa*, s. 21. Viz též popisy holdů BU Wr., Oddział rękopisów, sign. Akc. 1948/43, fol. 13^r; StFilA Bautzen, LS 3, fol. 69^{r-v}; *Des Königs Matthias Ankunft in der Oberlausitz*, s. 259.

46 StFilA Bautzen, LS 3, fol. 63^r–77^r.

47 HHStA Wien, Handschriften, Sign. W 57/2, oddíl G, fol. 595v.

Po přijetí sněmovního snešení 7. září v otázce berně v tzv. stavovském domě Matyáš Habsburský konfirmoval zemská privilegia Horní Lužice.⁴⁸

Pro sledované téma panovnické reprezentace je zajímavá i zmínka, že 8. září — těsně před svým odjezdem z Budyšína — potvrdil král Matyáš ve funkci stávajícího hornolužického fojta, a to v přítomnosti zemského hejtmána, zhořeleckého hejtmána Jiřího z Nostic a čtyř zástupců šlechty. Fojt Abraham z Donína králi vykonal přísahu, již předčítal opět sekretář Jan Platejs.⁴⁹

Panovník po šestidenním pobytu v Budyšíně téhož dne v ranních hodinách vyrazil do Zhořelce, kde pro něj byl připraven nocleh na radnici.⁵⁰ Další útočiště mu poskytl městečko Priebus a následujícího dne (10. září) jej uvítali dolnolužičtí stavové v Žarech. Ubytován byl na zámku Jindřicha Anselma z Promnic. Proběhl zde posléze i hold dolnolužických stavů a zasedání zemského sněmu. Panovník pak 13. září vyrazil do Slezska, aby byl o pět dní později slavnostně přijat ve Vratislavi.⁵¹

* * *

Scénář slavnostního příjezdu krále do hornolužických měst, pokud jde o jeho hlavní prvky, odpovídal obdobným příležitostem konajícím se jinde. Nicméně analýza příjezdu Matyáše Habsburského do Budyšína roku 1611 prokázala, že mohly nastat plánované i nepředpokládané odchylky (posunutí data příjezdu či nesetkání se s uvítacím poselstvem zemských stavů na hranicích).

Díky bohatství dochovaných pramenů se podařilo zjistit i podrobnosti, které se většinou dozvědět nemůžeme — např. o složení králova doprovodu či o organizaci příprav i vlastního uvítání vladaře stavy. Při něm v souladu s předchozí tradicí náležela klíčová pozice zemskému fojtovi a zemskému hejtmánovi (jenž v prvních fázích ceremonálu nemocného fojta zastoupil) a hornolužickým šlechticům.

Města však nadále využívala příležitosti panovnických návštěv, aby demonstrovala nejen svou loajalitu, ale i politickou a ekonomickou pozici v rámci zemí České koruny. Pozornost krále Matyáše a jeho náklonnost se v průběhu jeho pobytu v Horní Lužici snažily získat i konkrétní osoby. Vypovídá o tom mj. zmínka, že za svého pobytu v Budyšíně a poté ve Zhořelci převzal tiskem vydané latinské i německé oslavné verše, z nichž vybral čtyři, jejichž autory osobně přijal a obdaroval

48 *Verzeichniss II*, s. 273. Viz též zápis NA, Registra, sign. 168, fol. 486^v–487^v. Další konfirmace pro různé osoby i instituce v Horní Lužici byly pak vydány ve Vratislavi, tamtéž, fol. 489ff.

49 Abraham z Donína pak byl králem pověřen přijetím přísahy od zemského hejtmána Kašpara z Metzradu, což ještě téhož dne splnil; StFILA Bautzen, LS 3, fol. 85^r–88^r.

50 Zhořelecké radní *Libri missivarum*, které jinak poskytují podrobné informace o komunikaci zhořeleckých radních v souvislosti s přípravou uvítání českého krále, pro sledované období nejsou bohužel dochovány.

51 K průběhu pobytu v Dolní Lužici viz L. BŘEZINA, *In Stifel vnnnd Sporn*, ke Slezsku M. HOLÁ, *Holdovací cesty*. Král Matyáš ještě téhož roku vydal soudní pořádek Horní Lužice, jenž byl poté vydán tiskem; *Der Römischen Käyserlichen auch zu Hungarn und Böhmen [et] c. Königlichen Majestät confirmirte Amtsordnung ...*, Budissin 1612.

při audienci.⁵² Vládu českých králů nad Horní Lužicí pak mohla připomínat i jejich vyobrazení, v případě sledovaného panovníka jsou dochovány jeho portréty umístěné ještě v průběhu roku 1611 na radnici ve Zhořelci a v Žitavě.⁵³

RESUMÉ:

Drawing on the accounts of the arrival of Matthias of Austria in Bautzen (some of which were published in print), the paper analyses the preparations and the course of the sojourn of this Bohemian king in Bautzen in September 1611. In the light of other relevant documents (largely period correspondence and chronicles), it paints a detailed picture of the court's preparations for the journey, in addition to the correspondence, and a list of the king's courtiers and servants who travelled with him to Bautzen. The preparations of the Upper Lusatian Estates for the king's arrival were also taken into account. They had sent to him in advance a report on the reception of his brother Rudolf in 1577, which was then to serve as a template for the king's reception. An analysis of the arrival in Bautzen in the year 1611 showed that, despite careful preparations, departures from the outlined scenario could occur — a reception party that was to wait for the king's arrival at the land border took a road different from his. The scenario for the festive reception, in terms of its core elements, corresponded to similar events taking place elsewhere. The course of the oaths taken by the Upper Lusatian Estates to the Czech king was also analysed.

Doc. PhDr. Mlada Holá, Ph.D., působí na Katedře pomocných věd historických a archivního studia na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Zaměřuje se na správní dějiny a diplomatiku pozdního středověku a raného novověku, na dějiny Slezska a na problematiku panovnických holdovacích cest (mlada.hola@ff.cuni.cz).

52 Ve Zhořelci tak obdaroval kupř. příbuzného zemského hejtmana Jindřicha z Metzradtu. Vyznamenat měl i autora oslavného tisku Abrahama Hosmanna, jenž králi gratuloval ve verších i k vjezdu do Zhořelce; A. HOSMANN, *Pompa*, s. 23n. Své verše rovněž v tomto díle otiskl (s. 25–30). Připomenul rovněž některé pobyty českých vládců v Budyšíně (i když většinou s chybným vročením). K problematice dobových tisků podrobně viz příspěvek Jany Hubkové v tomto časopise.

53 Souhrnně Kai WENZEL, *Das Bild des abwesenden Königs: landesherrliche Porträts in den Städten der Oberlausitz*, in: L. Bobková — J. Konvičná (edd.), *Rezidence a správní sídla*, s. 61–90, zde s. 64–66.